สังคมวิทยาการศึกษาการพนัน (The Sociology of Gambling)*

ประชาธิป กะทา
สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ

https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/fd/48/33/fd48339047dbe681958fbb775a771a28.jpg

นิยามของสังคมวิทยาการศึกษาการพนัน

สังคมวิทยาการพนัน คือ การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม หน้าที่ทางสังคม และความสัมพันธ์ทางสังคมของการพนัน เพื่อจะช่วยให้เข้าใจนิยามของสังคมวิทยาการพนันอย่างชัดเจน จำเป็นต้องทำความเข้าใจ 4 ประเด็น ต่อไปนี้

1.การศึกษาอย่างเป็นระบบ คือ การทำวิจัยที่ลึกและกว้างในประเด็นการพนัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นความสนใจในการศึกษาการพนันของนักสังคมวิทยาแตกต่างจากหน่วยงานรัฐหรือนักวิจัยสาขาอื่น ตัวอย่างเช่น หากเป็นรัฐบาลจะสนใจศึกษาว่าควรจะมีการห้ามหรืออนุญาตให้มีบ่อนการพนันหรือไม่ อย่างไร บ่อนคาสิโนสนใจประเด็นว่าจะมีวิธีการดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาเล่นการพนันในบ่อนได้อย่างไร นักพนันสนใจว่าจะมีเทคนิคการเล่นไพ่เพื่อเอาชนะคู่แข่งอย่างไร หรือนักกฎหมายศึกษาว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อช่วยควบคุมพฤติกรรมการเล่นการพนันทั้งในบ่อนคาสิโนและบ่อนผิดกฎหมายอื่นๆ อย่างไร เป็นต้น

แต่สำหรับนักสังคมวิทยาไม่ได้สนใจพฤติกรรมการเล่นการพนันของนักพนันในฐานะปัจเจกบุคคล ผู้หลงผิดเสพติดการพนัน หากเน้นที่การศึกษาการพนันในฐานะปรากฏการณ์ทางสังคม และปัญหาลักษณะต่างๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพนัน

2. ทำไมเน้นที่พฤติกรรมการเล่นการพนัน

สังคมวิทยาการศึกษาการพนันมีประเด็นความสนใจที่เฉพาะเจาะจงแตกต่างจากสาขาสังคมวิทยา หรือสังคมวิทยาที่สนใจประเด็นเฉพาะอื่น หัวใจของสังคมวิทยาการพนันสนใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนัน โดยไม่ได้เริ่มต้นว่าพฤติกรรมการเล่นการพนันดีหรือเลว ถูกหรือผิด หรือเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบน เป็นต้น

https://pixabay.com/en/winning-casino-addicted-game-1830344/

3. โครงสร้างทางสังคมของการพนัน

สังคมวิทยาการศึกษาการพนัน สนใจว่าโครงสร้างทางสังคมในลักษณะต่างๆ ได้แก่ สถาบัน องค์กร กฎระเบียบ นโยบาย และบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลสัมพันธ์กับธุรกิจการพนันอย่างไร กล่าวอีกนัย พฤติกรรมการพนันถูกกำกับด้วย

---

* ห้ามอ้างอิง เอกสารอยู่ระหว่างการปรับปรุงข้อมูลเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่
ใช้เฉพาะการประชุมเชิงปฏิบัติการทบทวนสถานะองค์ความรู้มิติสังคมวัฒนธรรมกับความเสี่ยงสุขภาพฯ ปี 2560 เท่านั้น

โครงสร้างของกฎและโครงสร้างของระเบียบแบบแผนทางสังคมอะไรบ้าง อุปมาอุปไมยเหมือนหมอที่ศึกษาร่างกายผู้ป่วยผ่านการผ่าศพ เพื่อดูว่าร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ อะไรบ้าง และแต่ละระบบมีกลไกการทำงานที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร อย่างไรก็ตาม สังคมวิทยาการพนันไม่ได้สนใจแค่ว่าปรากฏการณ์ทางสังคมของการพนันได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางสังคมในลักษณะต่างๆ อะไรบ้าง หากรวมทั้งสนใจว่าองค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคมดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ทำงานสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร ในการส่งอิทธิพลต่อธุรกิจการพนันและพฤติกรรมการเล่นการพนัน

4. หน้าที่ทางสังคมของการพนัน

สังคมวิทยาการพนันให้ความสนใจหน้าที่ทางสังคมของการพนันที่หลากหลาย เช่น หน้าที่ทางสังคมในฐานะธุรกิจบันเทิง หรือหน้าที่ทางสังคมในฐานะเครื่องมือเก็บภาษีของรัฐบาล รวมทั้งหน้าที่ทางสังคมในแง่ลบอื่นๆ เช่น เชื่อว่าเป็นเครื่องมือมอมเมาพลเมืองให้หลงผิด หรือเป็นจุดเริ่มต้นของอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม สังคมวิทยาการพนันไม่ได้สนใจว่านักพนันติดการพนันเกิดจากการที่นักพนันควบคุมตนเองไม่ได้ จนหลงผิดเสพติดการพนัน ตรงข้าม สังคมวิทยาการพนันพยายามมองหาหน้าที่ทางสังคมในลักษณะต่างๆ ของการพนันที่มีอิทธิพลชักนำให้บุคคลเลือกที่จะเล่นหรือเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพนัน

ประเด็นการศึกษาของสังคมวิทยาการพนัน

สังคมวิทยาการพนันพยายามขยายขอบเขตการศึกษาที่กว้างกว่าการศึกษาเพื่อหามาตรการแก้ปัญหาการติดการพนันของปัจเจกบุคคล หรือเพื่อหาทางตัดวงจรปัญหาสังคมที่มีจุดเริ่มต้นจากปัญหาการเล่นการพนัน ประเด็นการศึกษาสำคัญ 5 ประเด็น ได้แก่

1. การศึกษาเพื่อสร้างการรับรู้ต่อธุรกิจการพนันว่าเป็นสิ่งปกติ (normal gambling business) การศึกษาแนวทางนี้ท้าทายมุมมองต่อการพนันว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และพฤติกรรมการเล่นพนันเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมทางสังคม โดยเสนอแนวคิด “healthy gambling” หรือ “normal gambling” และพยายามเสนอให้มีการแยกที่ชัดเจนระหว่าง abnormal gambling กับ normal gambling เพื่อช่วยรัฐในการออกมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริม normal gambling

2. การศึกษาปฏิสัมพันธ์กันในระดับต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธุรกิจการพนัน โดยให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใน 3 ระดับ ได้แก่ พฤติกรรมการเล่นการพนันของปัจเจกบุคคลหรือลูกค้า เศรษฐศาสตร์การพนันในบ่อนคาสิโน และอุตสาหกรรมการพนันของรัฐบาล

3. การศึกษาประวัติศาสตร์การพนัน เราอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาใน 2 ประเด็นแรก เป็นการศึกษาการพนันที่มีลักษณะหยุดนิ่ง (static examination of gambling) ดังนั้น การศึกษาแง่มุมประวัติศาสตร์แต่ละยุคของการพนันจะช่วยให้เราเข้าใจพลวัตและวิวัฒนาการการพนัน จากยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์มนุษยชาติซึ่งกีฬาและกิจกรรมการแข่งขันลักษณะต่างๆ มุ่งเน้นเพื่อความบันเทิงผ่อนคลาย กลายมาเป็นกิจกรรมทางสังคมที่สะท้อนความเป็นสมัยใหม่ ถูกตีตราอุปมาอุปไมยว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม และเป็นโรคทางสังคมในสังคมยุคร่วมสมัยได้อย่างไร

4. การศึกษาอุตสาหกรรมการพนันในระดับโครงสร้าง (macro-study on gambling industry) โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจการพนันกับภาคส่วนเศรษฐกิจต่างๆ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่รอบบริเวณที่เป็นสถานที่ตั้งของบ่อนคาสิโน ทำให้สังคมวิทยาการพนันมีบทบาทในการอภิปรายและเสนอแนวคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่อยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่มีต่อธุรกิจการพนันด้วย

https://sports-images.vice.com/images/2015/05/11/on-the-edge-of-the-pit-cockfighting-in-america-body-image-1426078454.jpg?resize=1220:*&output-quality=75

เป้าหมายของสังคมวิทยาการพนัน

1. เพื่ออธิบายพฤติกรรมการเล่นการพนัน ทั้งการตีความที่ปรากฏการณ์การพนันโดยตัวมันเองและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมลักษณะต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งอิทธิพลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพนัน เป้าหมายการศึกษาเพื่อตอบคำถามว่า “ทำไมพฤติกรรมการเล่นการพนันถึงมีลักษณะอย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่”

2. เพื่อคาดการณ์ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการพนัน โดยอาศัยความรู้วิวัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ของการพนัน และบริบททางสังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ โดยมีเป้าหมายของการศึกษาอยู่ที่การตอบคำถามว่า “แนวโน้มทิศทางอุตสาหกรรมการพนันในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร”

3. เพื่อป้องกันและควบคุมผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นจากการพนัน และพฤติกรรมการเล่นการพนันซึ่งได้รับอิทธิพลจากอุตสาหกรรมการพนัน อย่างไรก็ตาม คำว่า “ควบคุม” ไม่ได้หมายความว่าการยกเลิกการเล่นการพนัน หรือการมีบทลงโทษที่รุนแรงต่อนักพนัน หากคือการหามาตรการทางสังคมหรือกฎระเบียบทางสังคมที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเล่นการพนันเชิงสร้างสรรค์และจำกัดผลกระทบด้านลบที่จะนำความขัดแย้งทางสังคม รักษาโรคทางสังคมที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการพนัน

หมายเหตุ

แปลและเรียบเรียงจาก บทที่ 2 และบทที่ 3 ของ TJ Cheng. 2011. *The Sociology of Gambling in China*. London: Paths International Ltd.